

MEHIKA

Estados Unidos Mexicanos

(združene mehiške države)

Mehika, ki je velika za približno petino Združenih držav, s katerimi si deli glavno kopenske meje, je najštevilčnejša špansko govoreča država.

Mehika je ena večjih držav Latinske Amerike, njena kultura je barvita in raznolika. Veliko naravno bogastvo in nagel gospodarski razvoj pa ne dohajata prirastka prebivalstva.

Mehika je najširša na severu, kjer meji na Združene države Amerike. Država se zoži, ko v krivulji zavije proti jugovzhodu. V spodnjem delu meji z Gvatemalo in Belizejem. V Mehiški zaliv štrli polotok štirikotne oblike Jukatan, ki je večinoma iz apnenca in je zelo nizek; povprečna nadmorska višina je samo 30 m. Na njem je ogromno svetovno znanih letovišč, med njimi tudi veliko svetovno znano letovišče Cancún, ki se nahaja na vzhodni obali polotoka. Mesto, ki je iz majhne otoške vasice zraslo v sedemdesetih letih 20. stoletja, ima zdaj več kot 30 000 hotelskih sob in privablja turiste iz vsega sveta.

Povsem drugačni sta oblika in pokrajina Kalifornijskega polotoka na severozahodu. Le ta je pust in skoraj povsem brez naseljenega prebivalstva. Iz ameriške zvezne države Kalifornije sega okoli 1225 km daleč proti jugu in ta tako zapira Kalifornijski zaliv, medtem, ko ga na zahodni strani obliva Pacifik. Velik del sušnega polotoka sestavljajo več kot 3000 m visoke gorske verige.

Mehiška - osrednja planota

Osrednji del Mehike sestavlja prostrana visoka planota, ki je proti severu odprta. Od vzhoda in zahoda jo obdajata Vzhodna in Zahodna Sierra Madre - dve glavni gorski verigi. Planota zavzema polovico površine države in se od zahoda proti vzhodu postopno znižuje. Na jugu se planota dvigne; tam je območje s visokimi gorami in ognjeniki. Med mestona Veracruz in Puebla se vzpenja najvišja gora v Mehiki - Citlatépetl. Je speči vulkan, ki ima nadmorsko višino 5610 metrov in je s tem tretja najvišja vzpetina v severni Ameriki. Država ima razmeroma malo rek in jezer. Največje jezero je Chapala, ki meri 1080 km²; leži blizu Guadalajare, drugega največjega mesta v Mehiki, ki ima okrog 5,5 milijonov prebivalcev. Najdaljša mehiška reka je Rio Grande, znana tudi kot Rio Bravo del Norte, ki hkrati teče po meji z Združenimi državami Amerike. Po sredini njenega toka poteka 2000 km državne meje, ki pa se na koncu izliva v Mehiški zaliv.

Ciudad de Mexico

V zadnjem stoletju se pojavlja podatek, da je Ciudad de Mexico največje mesto na svetu. Številke se gibajo nekje od 20 mil. preb. naprej. Kljub

takšni visoki številki se mesto zelo naglo širi. Med naglo rastjo je mesto zajelo še okoliške kraje, kar je le še bolj pripomoglo k večjemu številu prebivalcev tega gigantnega in naravnost osupljivega velemesta. Z njeno naglo rastjo je že zdavnaj prekoračila meje zveznega okrožja oz. zvezne države Ciudad de Mexico. Po neuradnih podatkih bi naj štelo okrog 30 mil. prebivalcev, saj tistega najbolj revnega sploh ne priznajo oz. za tiste bogatejše sploh ne obstajajo. Leta 1900 je v mestu bivalo pol mil. prebivalcev; in že se je po 25 letih številka podvojila. Tako je leta 1990 mesto štelo skoraj 9 mil. preb.; 4 l. kasneje je številka narasla na slabih 14 mil.

Prestolnica Mehike je nastala v veliki kotlini, na nadmorski višini 2304 m. in je s tem ena od najvišje ležečih glavnih mest po vsem svetu. Poznano je, da je Ciudad de Mexico najbolj onesnaženo mesto na svetu. Tako je krog 90% revnejšega prebivalstva obsojeno živeti v mestu in piti zelo onesnaženo vodo. Po nekaterih podatkih se po mestu prevaža noč in dan več kot 3 mil. avtomobilov, ki so sokrivi za tolikšno onesnaženost.

Glavno mesto leži v neposredni bližini stika dveh litosferskih plošč in so vsakodnevnimi potresi (med njimi tudi eden najhujših v zgodovini sveta leta 1985), že čisto samoumevni. Prestolnico obdajajo tudi številni delujoči ognjeniki, kateri segajo tudi nad 5000 m visoko v nebo. V neposredni bližini mestnega jedra se dvigujejo visoki nebotičniki, ki so zgrajeni s posebno proti potresno izgradnjo in predstavljajo predvsem uspešna podjetja. Na obrobjih mest v vseh j. ameriških držav se nahajajo revne stanovanjske četrti, kjer nekaj milijonov ljudi enostavno nima denarja niti za osnovne potrebe, higiena je zanemarjena, tako lažje nastajajo razne bolezni. Oblasti ji ne ponudijo niti priložnosti da bi se tamkajšnji prebivalci zaposlili ali da bi jim pomagali priti do osnovne izobrazbe. Tamkajšnji ljudje so pripuščeni samemu sebi.

Zaradi mehkih tal se Mexico (na dolgo Ciudad de Mexico) močno ugreza, to pa zato, ker je bilo v kotlini včasih veliko jezero, katerega so predniki Azteki že pred tisočletij izsušili, da bi se lahko naselili. Tako kot vsa ostala ameriška velemesta (New York, Los Angeles, Chichago, Sao Paulo, Buenos Aires, Lima, Bogotá, Caracas, Rio de Janeiro, Havana in tako naprej, ...), spada mehiško glavno mesto med najbolj kriminalna mesta na svetu. Vendar Ciudad de Mexico ni edino milijonsko mesto v državi, mednje moramo omeniti še Guadalajara (drugo največje mesto), Monterey (tretje največje mesto) in še Puebla, Leon, Veracruz, Acapulco, Merida, Ciudad Juarez, Tampico, Morelia, Toluco, Mexicali, San Luis Potosi, ter še kopico nekaterih drugih. Zaradi velikosti glavnega mesta sodi tudi njeno letališče med največja letališča na svetu.

Vroča in hladna dežela

Mehika ima očitno zelo raznoliko pokrajino in nič drugačno ni tudi podnebje. Pri tem lahko omenimo marsikaj. Od stalno zasneženih vrhov mogočnih gora, do pustih puščav ter vse do naj vlažnih gozdov imenovanih tropski deževni gozdovi. Na podnebje močno vpliva tako nadmorska višina, kot zemljepisna širina. Za Mehiko so značilni višinski pasovi. Obalne ravnine in vznožja Sierra Madre so *tierra caliente* (vroča dežela), z vse leto precej enakomerno visokimi temperaturami. Od avgusta do oktobra tod večkrat divjajo hurikani, ki prihajajo iz Mehiškega

zaliva in Karibskega morja. Nad višino 1000 m je *tierra templada* (zmerna dežela), ki zavzema precejšni del Mehiške planote. Osrednja Mezeta marsikje že sega v *tierro frio* (mrzla dežela), ki se začne na nadmorski višini 2000 m. Nad 4000 m je *tierra helada* (ledena dežela), kjer so temperature vedno pod 10 °C.

Ciudad de Mexico, denimo, je na zgornji meji tierre templade, ki ima vse leto hladno in suho podnebje s skromnimi temperaturnimi razlikami med letom

(mesečna povprečja so med 12 pa do približno 17 °C). Na severu Mehike so temperaturna nihanja veliko večja, katere temperature lahko dosega tudi več kot 45 °C. Marsikje ne zapade niti 250 mm padavin na leto, zato se tam nahajajo širna puščavska in polpuščavska območja. Razmeroma sušen del je tudi osrednji del planote, na jugu in na delu polotoka Jukatana se nahajajo vlažna območja tropskega deževnega gozda. Za Mehiko so zaradi nekoliko sušnega podnebja in nadmorske višine uspevajo slikoviti kaktusi, katerih velikost sega tudi čez pet metrov.

Država ima okoli 550 000 km² gozdnatih površin, ki poraščajo eno petino njene celotne površine. Na vročem in vlažnem jugu uspeva tropski deževni gozd, ki daje zavetje številnim živalim, kot na primer: številnim pticam, opicam, drugim plazilcem, žabam in jaguarjem, ter še številnim drugim vrstam živali. Na pobočjih gorskih verig Sierre Madre in drugih gorovij do višine 400 m rastejo gozdovi bora in številnih drugih iglavcev. Med živalni teh gorskih verig najdemo medvede, divje prašiče in ozelote. Zaradi neprekinjenega krčenja gozdnih površin, so mnoge mehiške gozdne živalske vrste ogrožene, saj se uničuje njihovo naravno okolje, ki je že teko močno omejeno in onesnaženo zaradi prekomernega človekovega poseganja v naravo.

Zgodovinsko verjetno najpomembnejši dogodek je ta, ko je Mehika l. 1845 dokončno izgubila polovico svojega ozemlja :) Kalifornijo, Novo Mehiko in Teksas, katera mesta so še do danes ohranila tipična španska imena npr. San Francisco, San Diego, Sacramento, Los Angeles, San Antonio itd.

Naravni viri, gospodarstvo in industrija

Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo prispevajo manj kot desetino zaslužka mehiškega gospodarstva. Obdelava polj je v Mehiki bolj šibka točka saj v državi primankovanje vode za namakanje polj, zato se z njihovo obdelavo ukvarjajo zgolj manjši kmetje. Najpomembnejša izvozna artikla sta kava in sladkor. Država ima veliko zalog rudnin; zlasti cinka, svinca in srebra, katerega je vodilna svetovna proizvajalka. Med drugim ima sedme največje zaloge nafte na svetu, ki je večinoma skrita pod morskim dnom mehiškega zaliva, kjer jo črpanje nadzorujejo iz številnih naftnih ploščadi. Predelava nafte in zemeljskega plina ter izdelava široke palete petrokemičnih izdelkov ustvarja več dobička kot katera koli druga gospodarska veja. Pomembne dejavnosti so tudi papirnata, živilska in tekstilna industrija. Mehika je tudi deseta na svetu v avtomobilski industriji.

Turizem in promet

Turizem Mehiki prav tako prinaša veliko dobička. Mehika ima zelo bogato kulturno dediščino. Med njimi zelo znana majevska kulturna dediščina, ki je na jugu dežele zapustila slikovite piramide in druge številne zgradbe, nato še slikovita podeželska meta, z značilno kolonialno arhitekturo. Nepogrešljiv je tudi ogled same prestolnice Mehike Ciudad de Mexico, ki ima čudovito mestno jedro z številnimi trgi, katedralami in drugimi stavbami, ter s veliko majhnimi in velikimi spomeniki. V neposredni bližini mestnega jedra se dvigujejo visoki nebotačniki, ki so zgrajeni s posebno proti potresno izgradnjo in predstavljajo predvsem uspešna podjetja. Ta dejavnost je še bolj spodbudila promet, bodisi cestni, letalski, tudi ladjevski nenazadnje. V zadnjih desetletjih se je letalski in cestni promet zelo razvil. Železniški promet je postal zelo počasen in nezanesljiv zato se je cestni promet od l. 1940 podvojil in se še povečuje. Številne avtoceste so zaradi veliko prevoznih sredstev močno obremenjene. Na voljo pa je več kot 75 letališč za notranji in mednarodni promet. Letališče v prestolnici spada med največja in svetovno znana na svetu.